

Pagina 210/211

c- De schaduwzijde vertolken

In het werk is de tendens, dat is vaak mijn indruk, om het ongemak er onder te houden. Want wat moet je ermee in het professionele handelen, met angst, boosheid, verdriet, haat, afgunst en het tragisch mislukken? Problemen zijn er om opgelost te worden. Mislukken vraagt een tandje extra om het weer goed te krijgen. Tegenslagen dagen uit om de moed erin te houden. Het gewone mechanisme is om dat wat negatief is links te laten liggen, niet te willen zien of ten positieve te willen keren door dat wat troebel is te verhelleren, dat wat traag en stroef is te versnellen.

Bij de muzen gaat dat anders. Die vervullen een vitale functie doordat ze in staat zijn ook het tragische en dat wat mislukt er te laten zijn en het in de een of andere vorm te vertolken. Dat lost het ongemak niet direct op, maar geeft het wel een plaats. Het mag er zijn. Het geeft betrokkenen de mogelijkheid zich ertoe te verhouden. Dat heb ik met de uitleg van MacIntyre over de rol van de tragedie in de oud Griekse samenleving laten zien in hoofdstuk drie.¹

De muzische benadering van ongemak kan betekenis hebben voor het professionele handelen. Het rechtstreeks agenderen van angst, verdriet en ongemak vanuit het idee dat met elkaar eens op tafel te krijgen werkt niet. Dat komt veel te dicht op de huid. Het is te confronterend en te onveilig. Die benadering wordt daarom meestal in handen van geschoolde trainers of procesbegeleiders gelegd. In navolging van de muzen is er ook een muzische ingang die door professionals zelf goed uit te voeren is. Dat is de kunst aan het woord laten. Stel dat deelnemers aan een activiteit waarbij de context van verlies, mislukking of tragiek meespeelt gevraagd wordt een film(fragment) of ander beeldmateriaal mee te brengen dat 'tragisch' is. Stel dat dat materiaal in het werk kort bekeken en besproken wordt. Dan activeert dat het (her)beleven van wat moeilijk en ongemakkelijk is. Er blijkt vaak niet meer nodig te zijn dan samen kijken, luisteren en er achteraf even over praten aan de hand van dezelfde vragen als zojuist beschreven: "wat raakte je?", "wat hoorde je?" "wat zag je?" en "wat was voor jou *het* moment?". Daar is geen externe begeleiding bij nodig behalve één of meer professionals die het belang hiervan inzien en er ruimte aan willen geven. De schaduwzijde van het professionele handelen er laten zijn en vorm vinden voor manifestatie daarvan past bij de eerste muzische kwaliteit: bezingen wat er toe doet.

¹ MacIntyre verwijst hier naar Aristoteles en Sophocles over de functie van het tragische. Ik heb daar de zienswijze van Gadamer naast gezet. Het muzische gaat het tragische dus niet uit de weg. Meer over de erkenning van het tragische is te vinden in: Mul, J. de (2006) *De domesticatie van het noodlot. De wedergeboorte van de tragedie uit de geest van de technologie*, Kampen: Klement/Pelckmans